

Az erdőhasználat gépesítése a KGST munkájában

RADÓ GÁBOR — PANKOTAY GÁBOR — SZEPESI LÁSZLÓ

Mint azt *Dögei* Imre miniszter elvtárs *Az Erdő* novemberi számában kifejtette, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának a szocialista országok erőinek összefogásában igen nagy jelentősége van. Ennek a tanácsnak keretében működő Fa, Cellulóz és Papíripari Állandó Bizottság egy munkacsoportja az erdőhasználati munkák gépesítésével foglalkozik. A munkacsoport 1957. július végén tartotta Prágában ülését. A konferencia alkalmat és lehetőséget adott arra is, hogy a Szovjetunió és a népi demokratikus országok fahasználatának gépesítési problémáival, az eddig elért eredményekkel megismerkedjünk. A rendelkezésre bocsátott adatok alapján képet kaptunk ahhoz, hogy hazai erdőhasználati gépesítésünk egyes aránytalanságait elbírálhassuk, ahol pedig eleve helyes utat követtünk, további munkánkhoz megerősítést nyertünk. Az alábbiakban rövid vonásokban vázoljuk a szocialista országok erdőhasználati munkáiban alkalmazott gépesítés helyzetét.

A *döntés és darabolási művelet gépesítésében* hazai eredményeink a jó átlagnak felelnek meg. Az ülészakon kialakult általános vélemény szerint e műveletnél a benzinmotoros fűrészek váltak be jobban, az elektromos fűrészek viszont a rakodókon történő darabolásnál hasznosíthatók előnyösebben. A jelenleg alkalmazott típusoknál általában a fűrészelési teljesítmény és az üzemi súly aránya kedvezőtlen, ezért új, egyszemélyes, gyalufogás láncsal ellátott fűrész típus kialakításával, részben a meglévő típus (Druzsba) továbbfejlesztésével tervezik ezt a kérdést megoldani. A kialakítás alatt lévő új típushoz már az állományápolás munkáihoz, szükséges különböző felszerelések (adapterek) is készülnek.

A *közéltés és kiszállítási művelet gépesítése* a Szovjetunió kivételével a társországokban általában a legelmaradottabb és az alkalmazott traktorok a legkülönbözőbb típusú, főleg mezőgazdasági egységekből állanak. Egyéb közéltető eszközök általános alkalmazása terén a Szovjetunió kivételével a társországok a kísérleti szakaszon nem sokkal jutottak túl. A faanyag szállítása a műveletek közül mindenütt a legjobb gépesítési fokot érte el. A fejlődés az erdőgazdasági célokra alkalmas tehergépkocsi mellett főleg egy olyan nyergesvontató típus felé mutat, amely mind a földutakon, mind a szilárd pályás utakon egyaránt jó hatásfokkal dolgozik.

A *fel- és leterhelés* kérdése még nem tekinthető megoldott feladatnak. Egyedül a Szovjetunió gépesítette 76,1%-ban ezt a műveletet, és pedig 80%-ban daruk és 20%-ban csörlők segítségével.

A rakodón végzett munkák közül több helyen gépesítették a darabolás, hasítás és kérgezés műveletét is.

Az ülészak részletesen foglalkozott az egyes műveletek gépesítésének fejlesztésével és megállapodott azokban az irányvonalakban, amit a következő időszakban célszerű követni. Az egyes kérdésekben kialakult vélemények *magyar vonatkozásait* az alábbiakban ismertetjük.

A *döntést* illetően hazai viszonyaink között az egyszemélyes könnyű motorfűrész típusra kell berendezkedni és ezért — mivel hazai gyártásra nem gondolhatunk — célszerű megvárni az ülészak döntése alapján kialakuló megfelelő típust és annak sorozatgyártását. Általánosan kialakult vélemény, hogy a rakodókon történő *darabolást* normál és magas frekven-

ciájú villanymotoros fűrészekkel célszerű megoldani. Hazai viszonyok között kívánatosnak látszik a fahasználati technológia tisztázása, ugyanis természetes felújításos üzemmódnál — szakszerű közelítést feltételezve — célszerű a választékolást közvetlenül az utak mellett (gyűjtőhelyek, felső rakodók) elvégezni és ezt a műveletet villanyfűrészekkel gépesíteni. Ebben az esetben természetesen törzsben való közelítést kell alkalmazni, ami közbeeső módszer a választékban való közelítés és a szálfában való közelítés között. E módszer alkalmazására minden technikai lehetőség megvan. Itt mód nyílik a meglévő ÉRP villanyfűrészeink jobb kihasználására.

Amennyiben a munkamódszerben — ott, ahol ez megvalósítható — az előbbieken vázolt változtatást bevezetjük és ezáltal a feladatot összpontosítjuk, célszerű fontolóra venni megfelelő hasító gép bevezetését is. *A kérgezés gépi megoldása* a jelentkező tömeges feladat következtében mindenütt, így nálunk is, sürgetően jelentkezik. Ez a feladat csak részben tekinthető megoldottnak és figyelemmel kell kísérnünk minden ezirányú kísérletet.

Hazai viszonyaink között *a rakodás gépesítése a legelmaradottabb*. Utalunk kell arra, hogy a rakodás minél nagyobb fokú gépesítésének lehetővé tétele is a törzsben való termelés és anyagmozgatás szorgalmazását kívánja meg. Az értekezlet véleménye szerint a lombos fa rakodásának problémája — a súly és a szabálytalan alak következtében — eltérő a tűlevelűekétől. Addig, amíg a meglévő, és rövidesen beérkező rakodó gépekkel a megfelelő hazai tapasztalatokat nem szerezzük meg és a technológiát ki nem alakítjuk, a rakodás kérdésében korai volna végleges véleményt nyilvánítani. *A tuskókitermelés gépesítésének* kérdése még nincs megoldva. Hazai viszonyok között a robbantásos módszerrel és az SZ—80-as lánctalpas traktorra szerelt csörlővel fogunk kísérleteket végezni.

A közelítés és kiszállítás kérdését a terepviszonyok és főleg a gazdálkodási mód szerint két nagy csoportba osztjuk. Az első csoportba tartoznak azok a gazdaságok, melyek könnyebb terepviszonyok között jelentős kitermelésre váró fatömeeggel rendelkeznek és így egyelőre nagy tarvágásokkal és főleg mesterséges felújítással dolgoznak. (Szovjetunió, részben Lengyelország és Románia.) Második csoportba tartoznak azok a gazdaságok, amelyek faállomány és terepviszonyuk következtében jórészt felújító vágásos gazdálkodásra kívánnak berendezkedni. (Bulgária, Magyarország, Csehszlovákia és NDK.) Az előbbieknél gépesítésükben inkább a nehezebb és nagy teljesítményű gépeket, míg az utóbbiak a könnyebb és ezáltal a talajt és újulatot jobban kímélő gépeket alkalmazzák. A nehezebb gépek gyártásában és az azzal kapcsolatos műveletek kidolgozásában a Szovjetunió nemcsak a szocialista államok között, de világviszonylatban is vezető helyet foglal el, addig a könnyebb gépek terén főleg Csehszlovákia rendelkezik tapasztalatokkal. Az állományon belüli anyagmozgatás lecsökkentése érdekében mindkét esetben kiterjedt úthálózatra van szükség. Az úthálózat kialakítása főleg tolólemezes gépekkel történik. Hazai viszonyok között a D—157-es, Sz—80-as tolólemezes gép jól bevált, de nehezebb hegyi terepen nálunk is ajánlatos könnyebb gépeket alkalmazni. A tolólemez minden esetben adapterként kerül alkalmazásra és az erógép más célra is felhasználható.

A közelítésnél és kiszállításnál viszonyaink között túlnyomó részben a könnyebb berendezések kerülnek alkalmazásra. *Előre kell bocsátani, hogy*

a közelítő berendezések gazdaságos alkalmazása csak az esetben várható, ha a fakitermelési technológiát a közelítő gépek munkájához megfelelően alakítjuk ki. Közelítési és kiszállítási munkáink gépesítésének fokozását könnyű motoros csörlők, négykerék meghajtásos, csörlővel és különböző adapterekkel felszerelt 50—70 HP traktorok, esetleg gumitextil féllánctalpas traktorok és könnyű kötélpályák alkalmazásában látjuk. Ezenfelül alkalmazni kell megfelelő közelítő kerékpárokat, amelyek mind a törzsfa, mind a rövid választékok mozgatására alkalmasak. E műveletnél a még sokáig nélkülözhetetlen fogaterő munkáját a gépi technológiával össze kell hangolni és megfelelő segédeszközökkel racionalizálni. A fogatos anyagmozgatás alkalmazásának felső határát — kialakult vélemény szerint — 800 m-ben állapíthatjuk meg.

A szocialista országokon belül a faanyagszállítás gépesítése a legfejlettebb. Az a vélemény alakult ki, hogy az erdei vasúti szállítás fejlesztése nem szükséges, legfeljebb ott, ahol már meglévő hálózat kényszerű továbbfejlesztéséről van szó. Az erdőgazdasági szállító berendezések súlypontját a tehergépkocsik és szállító traktorok jelentik. A meglévő Csepel tehergépkocsi típusunk továbbfejlesztésénél a következő szempontokat ajánlatos érvényesíteni: Négykerék meghajtás, terepsebesség, légfék, nyergespótkocsi, saját rakodófelszerelés, alacsonynyomású és teherbíró gumiabroncsok, megbízhatóan működő balesetmentes rakonca szerkezet. A szállításban alkalmazott traktorokkal szemben az alábbi követelményeket kell támasztani: Motorteljesítmény 30—50 HP-ig, üzemi sebesség 1,5 km/órától 50 km/óraig, összes-kerék meghajtás, légfék a pótkocsira hatóan is, differenciálzár, pótkocsimeghajtás, megfelelő szabadmagasság, időjárásbiztos vezetőfülke megfelelő kilátással, csörlő az első részre is alkalmazott kötéلكivezetéssel, hidraulika és hegytámasz, gumitextil-félláncra való átszerelés lehetősége, fel- és leterhelésre önrakodó felszerelés, megfelelő rugózás, stabilitása 50 km/óra menetsebességnél még megfelelő legyen, első és hátsó kerekei azonos méretű alacsony nyomású gumiabroncsokkal legyenek ellátva. Egyöntetű vélemény alakult ki arra nézve, hogy a fakitermelési folyamat jobb szervezhetősége és a specializált berendezések gazdaságosabb kihasználása érdekében az anyagmozgatásban alkalmazott eszközök a termelő üzem sajátját képezzék.

Az ülésszakkal kapcsolatban a csehországi erdészeti főigazgatóság gépbemutatót rendezett. A gépbemutató kizárólag fenyőállományokban folyt le és csak az egyes műveletekre korlátozódott. Összefüggő művelet-sort nem láttunk. A bemutatott gépek zöme prototípus, illetve kísérleti példány volt.

A baráti államok erdőhasználati gépesítésének megismerése és közös álláspontok kialakítása hozzásegített bennünket is ahhoz, hogy hiányosságainkat felismerjük, helyesen kialakított véleményeinket pedig megerősítsük és ezáltal kialakítsuk az erdőhasználati gépesítésünk főbb irányait, amelyen a következőkben haladnunk kell. A bemutatók és az ülésszakkal kapcsolatos közvetlen eszmecsere számos részletkérdésben is bővítette tapasztalatainkat, amelynek részletezése azonban e cikk kereteit meghaladná.

